

[Fuglsang.]

viser i alle tilfælde, hvilken rolle sukkeret spiller i den samlede befolknings husholdning og ernæring, og viser, hvilken interesse almenheden må have med hensyn til forsyningen med sukker til en nogenlunde rimelig pris.

Af alle disse grunde er det imod almenvellet, at denne statskoncessionerede virksomhed fortsat er privat ejendom, og at nogle få private aktionærer i kraft af koncession og statsgaranti er i stand til at skaffe sig så store overskud, som tilfældet er, på dyrkeres, arbejderes og forbrugeres bekostning. At der så til sukkerproduktionen her i Danmark — som nævnt i fremsættelsestalen — er knyttet så mørke kapitler som importen af svenske og polske arbejdere, og at såvel de store gårdes som sukkeraktionærernes udbytte stadig hviler på en hårdhændet udnyttelse af lønarbejdere, kan kun tjene som et yderligere argument for en nationalisering.

Lad mig dertil føje — selv om jeg erkender, at det er et sidespring — at de ejendommers jord, som ejes af fabrikkerne, kunne stilles til rådighed for udstykning eller som tillægsjord i tilfælde af nationalisering, og henstille — også uafhængigt af dette forslag — om man ikke burde overveje, hvad der skulle ske med den jord, der hører til de saftstationer, som efterhånden nedlægges.

Men det var altså af alle de grunde, jeg her har nævnt, at socialdemokraterne i sin tid mente at kunne stille deres forslag uden bekymring for derved at komme i strid med grundlovens § 73 om ejendomsrettens ukrænkelighed, og det er af samme hensyn til almenvellet, vi mener at kunne stille vort forslag nu.

Ud herfra, nemlig hvad der tjener almenvellet, må man efter vor mening også kunne bedømme spørgsmålet om erstatningen til de hidtidige aktionærer og ejere. Grundloven, hvis altoverskyggende og bærende idé er ejendomsrettens ukrænkelighed, taler om, at der i sådanne tilfælde skal ydes fuld erstatning, men hvad er fuld erstatning? Fuld erstatning kan i dette tilfælde efter vor mening højst være de reelt betalte aktiers pålydende. Sagen med hensyn til aktiernes børsverdi er jo den simple, at uden kunstige foranstaltninger og ind-

greb ville hverken kurser eller dividender have haft den størrelse, som de har haft i de senere år. Naturligvis vil jeg erkende, at spørgsmålet om erstatning er et af de spørgsmål, der kunne diskuteres, men det er for mig klart, at der må sættes en rimelig grænse for, hvor stor denne erstatning kan være. Meningen med en nationalisering kan jo ikke være gennem store erstatningsbeløb og forrentning af disse alligevel at sikre de hidtidige aktionærer det samme, som de hidtil har opnået i kraft af deres kunstigt skabte udbytte, stadig på andres bekostning.

Man må lære af andres fejl. Den nationalisering, der skete i England efter krigen, hvorved netop selve nationaliseringsideen i nogen grad bragtes i miskredit, udlægges netop ofte som bevis for det, man kalder „socialiseringsfiaskoen“. Det vil derfor være rigtigt at fastslå, at en sådan nationalisering som den, vi foreslår her inden for det kapitalistiske samfunds rammer, ikke har noget som helst med den socialistiske nationalisering at gøre, som vi betragter som arbejderbevægelsens og vort historiske mål.

Lad mig tilføje, at en sådan kapitalistisk statsnationalisering såmænd ikke engang behøver at være i arbejderens og forbrugernes interesse. Statsovertagelse og statsdrift er jo ikke ukendt i et i øvrigt kapitalistisk samfund. Vi kan blot minde om f. eks. jernbanerne, postvæsenet, de kommunale gas- og elværker o. s. v. eller, for at tage noget af det nyeste, oprettelsen af Risø-atomstationen. Det er jo sådan i mange tilfælde, at områder, som faktisk er nødvendige for det private erhvervsliv, men som dette ikke selv finder interesse i at sætte de nødvendige midler i, sætter samfundet midler i og driver på en sådan måde, at det tjener de private erhvervsinteresser. Derfor vil det for mig være af afgørende betydning, at samtidig med at man skrider til nationalisering, må man sikre arbejdere og producenter deres medindflydelse på virksomhedernes drift og derved garantere, at produktionen virkelig kommer til at foregå i almenvellets interesse. Vi vil og kan opnå en sådan nationalisering i forbrugernes, producenterens og samfundets interesse, når de får medindflydelse.

Videre ønsker vi med dette forslag at bryde det monopol, som sukkerindustrien